

23/1969zach

ROSYJSKA

sztuka

plastyczna
od XIII wieku
do naszych
dni

malarstwo • rzeźba

CENTRALNE BIURO
WYSTAW ARTYSTYCZNYCH
ul. Chałubińskiego 3
00-610 Warszawa - Bielskiemu
Tel. 27-53-03

wystawa przygotowana staraniem
MINISTERSTWA KULTURY RFSRR
ZWIĄZKU PLASTYKÓW RFSRR
GALERII TRETIAKOWSKIEJ
I MUZEUM ROSYJSKIEGO

MINISTERSTWO KULTURY I SZTUKI

ROSYJSKA SZTUKA PLASTYCZNA
od XIII wieku do naszych dni
malarstwo, rzeźba

październik — listopad

1969

CENTRALNE BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH

Warszawa, Zachęta, plac Małachowskiego 3

Sztuka rosyjska wniosła swój poważny wkład w światową kulturę plastyczną. Ogólny dorobek malarstwa byłby znacznie uboższy, jeśli nie byłoby arcydzieł Rublewa i Dionizego, A. Iwanowa i Briułowa, Riepina i Surikowa, Sierowa i Wrubla. Wielcy ci mistrzowie żyli w różnych epokach i różnie reagowali na problemy swoich czasów. Wszystkich ich jednak (i w tym, wydaje się, tkwi główna specyfika malarstwa rosyjskiego) cechowała szczerłość i wewnętrzna dojrzałość, wysokie ideały moralne i głęboki patriotyzm, a w czasach późniejszych — bezkompromisowość i silne poczucie obywatelskie.

Źródła malarstwa staroruskiego należy szukać w sztuce Słowian wschodnich. Narodziło się ono w IX—X wieku i ma prawie tysiącletnią historię. Początkowo związana z Bizancjum, sztuka staroruska bardzo szybko znalazła swój indywidualny narodowy charakter. Można częściowo wyjaśnić to tym, że na Rusi w odróżnieniu od Europy zachodniej „wielka” sztuka miejska nie była nigdy oddzielona grubym murem od sztuki ludowej, chłopskiej, co nie pozostało bez wpływu na jej wielką prostotę, wrażliwość i humanizm.

Na ruskiej ikonie — św. Mikołaj przedstawiony jest jako dobry staruszek, który chroni ludzi od pożaru i ratuje ich na morzu (Życie św. Mikołaja), św. Jerzy — zwycięzca, to przepiękny młodzieniec-bohater (św. Jerzy zabijający smoka), Chrystus — to przenikliwy mędrzec, który ze zrozumieniem i życzliwością toleruje ludzkie namiętności (niedawno znaleziona ikona z XII wieku — „Zbawiciel”). Stąd też wywodzi się znacznie większa swoboda w traktowaniu kanonów, co byłoby nie do pomyślenia w sztuce europejskiej.

Początkowo w sztuce Starej Rusi wiodącą formą wypowiedzi plastycznej było malarstwo ikonowe, chociaż równocześnie z nim rozwijały się malarstwo monumentalne i rzeźba. W ramach tradycyjnych kanonów (płaskość obrazu, odwrócona perspektywa, umowność w ujmowaniu proporcji figury, twarzy, pejzażu i architektonicznego tła) staroruscy artyści potrafili osiągnąć pełen wyraz rytm linii i sylwetki, nadzwyczajną harmonię barw dekoracyjnej plamy. Prostymi, wydawać by się mogło, środkami tworzyli oni dzieła pełne głębokiej wewnętrznej treści, emocjonalności i silnej ekspresji. Wszystko to daje pełne prawo by malarstwo ikonowe uważać za doniosły wkład sztuki staroruskiej w światową kulturę plastyczną.

W początkach XVIII wieku następuje ostateczne przejście od religijnych do nowych form świeckiej kultury i sztuki. Okres ten przygotowany został przez wszystkie poprzedzające etapy historii rosyjskiej, w której reformy Piotra I tylko go przyspieszyły i doprowadziły do końca.

Największe osiągnięcia malarstwa rosyjskiego XVIII wieku związane są z portretem. Prace pierwszych podopiecznych Piotra I (I. I. Nikitin, A. M. Matwiejew) — z ich wnikliwością i powagą, z ich umiejętnością dokładnego przekazania cech fizjonomii portretowanego, stały się punktem wyjścia dla rozwoju rosyjskiego portretu realistycznego.

W połowie XVIII wieku w malarstwie rosyjskim przyjmuje się kierunek klasycystyczny, którego ostoją była petersburska Akademia Sztuk Pięknych (powstała w 1757 roku) wychowawczyni wielu znakomitych artystów. Początkowo w malarstwie rosyjskim pojawiają się wielkie płótna o tematyce historyczno-mitologicznej (A. P. Łosienko). Jednocześnie powstają pierwsze rosyjskie pejzaże (F. J. Aleksiejew) i dzieła malarstwa rodzajowego (M. Szybanow).

W drugiej połowie XVIII wieku największy rozkwit osiąga portret (F. S. Rokotow, D. G. Lewicki, W. L. Borowikowski). W twórczości tych malarzy następuje przejście od utrwalania zewnętrznych cech człowieka do zrozumienia i ukazania jego świata wewnętrznego. Nawet w portretach galowych, tak znamienych dla sztuki XVIII wieku, artystę interesuje przede wszystkim wielostronność charakterystyki, skomplikowane życie wewnętrzne człowieka. Podobny rozkwit twórczości portretowej występuje także w rzeźbie. Poczynając od K. B. Rastrelliego, który przyjechał do Rosji jako typowy przedstawiciel baroku, rzeźbiarze XVIII wieku są twórcami wspaniałej galerii portretów ludzi współczesnych (F. I. Szubin). Ogromną rolę w rozwoju rzeźby rosyjskiej XVIII i XIX wieku odegrała Akademia Sztuk Pięknych. Nie przypadkiem też okres ten nazywają „złotym wiekiem” plastyki rosyjskiej.

Dalszy rozwój sztuki portretowej związany jest z twórczością O. A. Kiprenskiego i W. A. Tropinina (początek XIX wieku). Właśnie w portrecie tego okresu w pełni ujawnia się humanizm epoki Puszkina, z jej bezgranicznym szacunkiem dla godności człowieka, patos walki o wolność i patriotyczny wysiłek związany z wojną ojczyźnianą 1812 roku. Najlepsze portrety Kiprenskiego owiane są romantycznym wzruszeniem („Portret Czeliszczewa w wieku chłopięcym”), natomiast prace W. A. Tropinina, byłego chłopca pańszczyźnianego — mają charakter bardziej kameralny i intymny.

Można śmiało stwierdzić, że rzeźba tego okresu przeniknięta jest ideami heroizmu narodowego (I. P. Martos, W. I. Demut-Malinowski, S. S. Pimienow) i cieszy się szerokim uznaniem w Europie. Kiprenski był pierwszym rosyjskim artystą, u którego Galeria Uffizi we Florencji zamówiła autoportret.

Dzieło K. P. Briułowa — „Ostatni dzień Pompei” spotkało się z triumfalnym przyjęciem we Włoszech.

Bardziej tragicznie ułożył się los A. Iwanowa, który jedną czwartą część życia poświęcił ascetycznej pracy nad wielkim swoim dziełem „Chrystus ukazujący się ludowi”. Wiele szkiców poprzedzających namalowanie wspomnianego dzieła — przepojonych jest głęboką treścią filozoficzną i syntetycznym ujęciem przyrody. Jednakże artysta, mimo że przeszedł szkołę akademickiego klasycyzmu, nie był w stanie doprowadzić swego dzieła do skończonej doskonałości.

Dzięki twórczości A. G. Wenecjanowa w malarstwie rosyjskim pojawia się poetycki obraz chłopca rosyjskiego, pełen godności ludzkiej i prawości. Choć Wenecjanow nie malował zasadniczo pejzaży, to jednak w jego obrazach pojawiają się liryczne motywy przyrody środkowej Rosji.

Rodzajowe malarstwo rosyjskie wchodzi w nowy okres swojego rozwoju (I. A. Fiedotow). Artyści przechodzą od utrwalania do krytycznego przemyślenia i analizy życia. W pracach Fiedotowa występują liczne detale, lecz ich zewnętrzny anegdotyzm, nie pozbawiony niekiedy komizmu sytuacji, nie zacierają wewnętrznego tragizmu, który nierzadko ukrywa się za codzienną, pozornie błahą sceną.

Druga połowa XIX wieku upływa pod znakiem walki rosyjskiej demokratycznej sztuki z dogmatyzmem Akademii Sztuk Pięknych, która w tym czasie stała się hamulcem rozwoju sztuki. W rezultacie walka ta doprowadziła do utworzenia Towarzystwa Objazdowych Wystaw Artystycznych (1870 r.). Jeszcze wcześniej następuje ogromny rozwój kierunku demaskatorskiego (W. G. Pierow). Artyści ówczesnego pokolenia widzieli sens życia w służeniu narodowi. Żaden z krajów Europy nie miał tak szerokiego, konsekwentnego i demokratycznego ruchu artystycznego. Ogromną pomoc pieriedwiżnikom okazał wybitny krytyk rosyjski W. W. Stasow i twórca wspaniałej galerii moskiewskiej — P. M. Tretiakow. Większość pieriedwiżników (W. M. Maksimow, W. J. Makowski, K. A. Sawicki, N. A. Jaroszenko i inni) pracowała w dziedzinie malarstwa rodzajowego, w którym najpełniej ujawniła się narodowa specyfika sztuki rosyjskiej XIX wieku.

W tym samym okresie z powodzeniem rozwija się malarstwo portretowe, pejzaż, malarstwo historyczne i batalistyczne. Surową prawdę o okrucieństwie wojny, o losie zwykłych jej uczestników ukazują obrazy W. W. Wereszczagina. Piękno pejzażu rosyjskiego reprezentują prace A. K. Sawrasowa, I. I. Szyszkina, A. J. Kuindzi i marynisty I. K. Ajwazowskiego oraz I. I. Lewitana, który najbardziej wrażliwie i poetycko ukazuje piękno przyrody środkowej Rosji, a jednocześnie nieprzypadkowo jest związany z ideowo-demokratycznym realizmem i głębokim sensem działalności pieriedwiżników. Szczytowym osiągnięciem malarstwa rosyjskiego drugiej połowy XIX wieku

była twórczość I. J. Riepina, W. I. Surikowa — artystów rzeczywiście wielkich w skali światowej. Niezrównany mistrz stylu Riepin był jednym z wybitnych rosyjskich portrecistów, twórcą historycznych płócien i obrazów, przedstawiających współczesny ruch rewolucyjny („Odmowa spowiedzi przed straceniem”). Silnie ujawniający się demokratyzm i szczególna wrażliwość na ducha epoki, szerokie twórcze zainteresowania i wstrząsająca siła artystycznego uogólnienia pozwoliły mu odzwierciedlać życie w całej pełni i skoncentrować w swojej sztuce podstawowe osiągnięcia malarstwa rosyjskiego współczesnej mu epoki.

W. I. Surikow wszedł do historii rosyjskiej i światowej sztuki jako niedościgły mistrz malarstwa historycznego. Tematyka jego dzieł jest autentyczna, utrwala ją heroiczną wytrwałość, siłę ducha i moralne piękno narodu rosyjskiego na przestrzeni jego wielce trudnej, często tragicznej historii. Siła i bogactwo malarstwa tego prawdziwie wielkiego artysty narodowego w pełni są zgodne z bohaterską treścią jego obrazów.

Podobne tematy, lecz nie w tak dramatycznym, a bohatersko-poetycznym i lirycznym ujęciu występowały w twórczości W. M. Wasniecowa („Trzej bohaterowie”, „Alonuszka”).

W drugiej połowie XIX wieku z powodzeniem rozwijały się w rzeźbie formy warsztatowe. Dotyczy to przede wszystkim rzeźby rodzajowej, poświęconej życiu chłopów i prostych ludzi, a także portretu, w którym rzeźbiarze tego okresu starali się przedstawić rosyjskich działaczy państwowych i kulturalnych (M. M. Antokolski). Oddzielną, wyraźnie zarysowaną epoką w historii rosyjskiego malarstwa jest okres między końcem XIX a początkiem XX wieku. Czasy te charakteryzuje dalszy rozkwit sztuki i niezwykle napięcie sił twórczych, ale też duże przeciwieństwa i różnokierunkowość poszukiwań. Najwybitniejszymi mistrzami tego okresu byli: W. A. Sierow i M. A. Wrubel głęboko i z całą ostrością czujący tętno współczesności, chociaż każdy z nich inaczej. Prócz nich tworzyli także: N. A. Kasatkin i S. W. Iwanow, kontynuujący demokratyczne tradycje pieriedwiżników; K. A. Korowicz, I. E. Grabar i M. W. Niestierow, będący pod wpływem impresjonizmu; A. N. Benois, J. J. Łansere i N. K. Rerich, twórczość których daleko wykraczała poza ramy określone programem stworzonego przez nich stowarzyszenia „Świat Sztuki”. Jednocześnie zaczął rozwijać się modernizm, a później formalizm znamionujący kryzys burżuazyjnej kultury rosyjskiej.

Ostatecznie zlikwidować sprzeczności rosyjskiej kultury burżuazyjnej i uwolnić artystów od tragicznego duchowego kryzysu mogła tylko rewolucja socjalistyczna. Dopiero Wielki Październik dał początek nowej epoce w rozwoju sztuki rosyjskiej.

Od pierwszych dni władzy radzieckiej malarstwo obiera drogę realizmu socjalistycznego, który okrzepł w walce z formalizmem i modernizmem i stawał

się stopniowo wiodącym kierunkiem w sztuce radzieckiej. Oczywistym jest, że młoda sztuka radziecka sięgała do tradycji rosyjskiego malarstwa XIX wieku. Wybitną rolę w tworzeniu realizmu socjalistycznego odegrali malarze których droga twórcza zaczęła się jeszcze przed Październikiem. Byli to: N. A. Kasatkin, B. M. Kustodijew, A. A. Ryłow, K. F. Juon i wielu innych.

Heroizm rewolucji październikowej i wojny domowej znalazł odbicie w malarstwie znanego radzieckiego batalisty M. B. Grekowa. Znaczny wkład do ważnego okresu radzieckiej rzeźby wniósł N. A. Andrejew. To właśnie on rozpoczął ogromny cykl „Leniniady”, która później wzbogacona została dziełami wielu radzieckich twórców. Syntezą jego długoletniej pracy stała się kompozycja „Lenin — wódz”. W późniejszym okresie Andrejewska „Leniniada” stała się cennym materiałem dla wszystkich twórców zajmujących się postacią W. I. Lenina, jako że wiele dzieł rzeźbiarza wykonanych było z natury.

W końcu lat dwudziestych wysoki poziom osiąga malarstwo portretowe (S. W. Malutin, G. G. Riazski, a ze starszego pokolenia M. W. Niestierow), cechuje je głębokie spojrzenie w wewnętrzny świat człowieka, dążenie do ukazania twórczej strony jego osobowości, a przede wszystkim jego społecznego oblicza.

Do rozwoju radzieckiej rzeźby portretowej duży wkład wnieśli: W. I. Muchina, M. G. Manizer, S. D. Liebidiewa.

Już w latach 30-tych w pełni rozwinęły się talenty takich wybitnych mistrzów radzieckiego malarstwa jak: B. W. Joganson i A. A. Dejneka. Przy całej różnorodności ich twórczych sposobów wypowiedzi, w jednakowym stopniu przysługuje im miano wybitnych mistrzów wielkiego malarstwa programowego. Charakteryzuje ich konkretność w podejmowaniu tematu i głębia psychologicznej charakterystyki.

Ogromnym wysiłkiem i napięciem twórczym charakteryzuje się praca malarzy i rzeźbiarzy radzieckich w latach drugiej wojny światowej. Głównym ich celem było nie przedstawianie „krwawych batalii”, ale ukazanie w obrazach prostych ludzi radzieckich, humanistycznego sensu walki z faszyzmem. Szczególna głębia i zrozumienie głównych idei tych czasów cechuje twórczość: A. A. Płastowa i Kukryniksów (M. W. Kuprjanow, P. N. Kryłow i N. A. Sokolow). Wielki patriotyczny wysiłek stanowi kanwę wielu wojennych i powojennych dzieł. Wśród nich są portrety i historyczno-patriotyczne płótna P. D. Korina, znakomite pejzaże N. M. Romadina, J. D. Romasa i G. G. Niskiego.

Najbardziej powszechnym rodzajem rzeźby w latach wojny staje się portret. Wielu rzeźbiarzy (J. W. Wuczetycz, N. W. Tomski, J. F. Biełasowa i inni) uczestniczyło w stworzeniu galerii portretów bohaterów wielkiej wojny ojczyźnianej.

W ostatnich latach malarstwo historyczne i rodzajowe mocno przeplata się ze sobą. Przykładami są płótna G. M. Korżewa nacechowane żarem patetyzmu, głębią i szczerością ludzkich uczuć („Unoszący chorągiew”, tryptyk „Osmaleni w ogniu wojny”), obrazy Tkaczewych, J. J. Moisiejenki, który poświęcając swoje płótna epoce wojny domowej, nasycał je rewolucyjnym romantyzmem i innymi, u których obraz często przyjmuje symboliczne znaczenie.

Rzeźba powojenna odznacza się wielokierunkowością poszukiwań i dużymi osiągnięciami twórczymi mistrzów zarówno starszego jak i młodszego pokolenia (St. Konienkow, W. J. Cygal, A. P. Kibalnikow oraz młodszy: O. Komow, L. Łanginien, J. Czernow).

Obecnie sztuka radziecka przeżywa swój nowy rozkwit, świadczą o tym liczne sukcesy oraz różnorodność poszukiwań twórczych w różnych gatunkach — historyczno-rewolucyjnym, portretowym, pejzażu rodzajowym itp. Wielonarodowościowy kolektyw twórczy Rosyjskiej Federacji zrzeszający w swoich szeregach ponad siedem tysięcy członków, szczególną uwagę poświęca setnej rocznicy urodzin W. I. Lenina. Według ustalonej tradycji z okazji swych wielkich świąt naród radziecki dokonuje przeglądu osiągnięć na polu pracy, nauki i kultury. Takim właśnie przeglądem osiągnięć w dziedzinie sztuk plastycznych Rosyjskiej Federacji będzie jubileuszowa wystawa artystyczna „Rosja Radziecka” oraz poprzedzających ją dziesięć wystaw regionalnych które pokazane będą we wszystkich większych miastach naszej Republiki.

N. GRIGOROWICZ
Kandydat nauk

Wchodząc na eksponowaną z okazji Dni Kultury RFSRR w Polsce, w warszawskiej „Zachęcie”, wystawę sztuki rosyjskiej od XIII w. do naszych dni, doznajemy wrażenia, że znajdujemy się wśród dobrych znajomych. I nie dlatego nawet, że ogromna ta wystawa, licząca 250 eksponatów, składa się z dzieł najwybitniejszych, często najszerzej znanych, że prezentuje twórczość najślawniejszych artystów, że złożyły się na nią obrazy i rzeźby pochodzące z największych muzeów radzieckich z Galerią Tretiakowską w Moskwie i Muzeum Rosyjskim w Leningradzie na czele. Wszystko to oczywiście odgrywa swoją rolę i nie da się zaprzeczyć, że sztuka rosyjska i radziecka jest dobrze znana licznym przecież osobom, które przebywały w Związku Radzieckim i zwiedzały tamtejsze muzea. Poczucie dobrej znajomości, o którym wspominałem, wynika jednak — jak mi się wydaje — raczej z częstego obcowania ze sztuką rosyjską i radziecką tu na miejscu, w Polsce, w szczególności w Warszawie.

Wystawa, którą oglądamy obecnie w „Zachęcie”, jest niewątpliwie największa, najwspanialsza i najrozleglejsza ze wszystkich dotychczasowych. Jest jak gdyby ich uwieńczeniem i podsumowaniem. Poprzedzały ją jednak pokazy tak interesujące, jak choćby wystawa malarstwa rosyjskiego od XIV do XX w., która odbyła się w roku 1957 w Muzeum Narodowym w ramach współpracy z Galerią Tretiakowską, oraz liczne inne wystawy urządzone i w „Zachęcie”, i w Pałacu Kultury i Nauki, i w salach wystawowych Związku Polskich Artystów Plastyków, i wreszcie w Domu Kultury Radzieckiej. Wśród tych innych wystaw były i retrospektywne, jak choćby zeszłoroczna wystawa malarstwa K. Juona w Związku Plastyków, czy dawniejsze wystawy obrazów S. Gierasimowa w „Zachęcie” i rzeźb A. Gołubkiny w Pałacu Kultury. Były wystawy monograficzne najwybitniejszych artystów żyjących, jak np. rzeźbiarzy S. Konienkowa w Pałacu Kultury i J. Bielaszowej w „Zachęcie”. Były wystawy zespołowe, prezentujące twórczość stosunkowo niewielkich grup artystów, jak np. wystawa w „Zachęcie” w 1964 roku, w ramach której można było zaznajomić się z twórczością tak znakomitych twórców, jak m.in. M. Sarian, G. Nisski, T. Sałachow, T. Jabłońska czy O. Wierejski. Były wreszcie liczne pokazy zbiorowe, ukazujące na zasadzie szerokiej panoramy wiele indywidualności i wiele aktualnych w sztuce radzieckiej ostatnich czasów ten-

dencji, jak np. zeszłoroczna wystawa pt. „Sztuki plastyczne ZSRR” w Pałacu Kultury i Nauki.

Obecna wystawa ma swoją specyfikę, która ją różni od wystaw dotychczasowych. Ukazuje jedynie twórczość artystów radzieckich zamieszkałych w Federacji Rosyjskiej, na tle szeroko zakrojonego pokazu retrospektywnego sztuki rosyjskiej przedrewolucyjnej. Ten pokaz retrospektywny dlatego m.in. odbiega od wystawy w Muzeum Narodowym z 1957 r., że obejmuje dzieła pochodzące nie tylko z Galerii Tretiakowskiej ale także z Muzeum Rosyjskiego i innych muzeów radzieckich. Jest też ilościowo niemal dwukrotnie większy i oprócz malarstwa uwzględnia rzeźbę. W zakresie zaś sztuki radzieckiej wystawa obecna nie ogranicza się wyłącznie do pokazów dzieł z lat ostatnich, jak to najczęściej czyniły wystawy dotychczasowe.

Wystawa posiada jasno sprecyzowaną i konsekwentnie przeprowadzoną koncepcję. Obejmuje wyłącznie dzieła realistyczne, tzn. takie, które powstały pod bezpośrednią inspiracją natury czy — szerzej — rzeczywistości, związanej z człowiekiem, jego życiem i otoczeniem. W tym zakresie prezentuje jednak wielkie bogactwo sposobów widzenia i przyobiekowania spostrzeżeń i doznań w indywidualny kształt plastyczny. W swej części retrospektywnej odwołuje się zarówno do malarstwa ikon, jak do rzeźby staroruskiej, a następnie do wszystkich właściwie stadiów rozwojowych sztuki rosyjskiej od XVIII do pocz. XX w. Sztuka Rosji Radzieckiej jest również pokazana bogato i różnorodnie, poczynając od swych początków powiązanych na różne sposoby z tradycjami rosyjskiej sztuki przedrewolucyjnej, jednak bez tych tendencji, które nie mieszczą się w ramach przyjętej koncepcji.

Charakterystykę wystawy podaje opublikowany poniżej artykuł kandydata nauk N. Grigorowicza. Mnie nie pozostaje nic innego, jak ograniczyć się tylko do uwypuklenia pewnych problemów, które — moim zdaniem — zarysowują się szczególnie wyraziście w świetle przysyłanych eksponatów.

A więc ikony. Oglądamy zespół wyjątkowo interesujący. Chyba m.in. dlatego, że poza powszechnie znanymi eksponatami z Galerii Tretiakowskiej obejmuje on zabytki równie wspaniałe a mniej spopularyzowane z Muzeum Rosyjskiego, Muzeum im. Rublewa w Moskwie oraz z muzeów w Nowogrodzie, Włodzimierzu i Jarosławiu. Zapoznaje nie tylko z jędrnym i lapidarnym w wyrazie malarstwem szkoły nowogrodzkiej czy wytwornym i wyrafinowanym — szkołą moskiewskiej, ale także z malarstwem szkół innych, jak rostowsko-suzdalska, pskowska i od niedawna dopiero odkrywane i badane szkoły północne z ich specyficznymi środkami ekspresji. Niezwykle interesująca rzeźba staroruska jest w Polsce pokazana w ogóle po raz pierwszy.

Wystawa prezentuje dalej w całym bogactwie i różnorodności problemów sztukę rosyjską wieku XVIII, która — jak wiadomo — zrodziła się dosyć nagle w wyniku reform dokonanych przez Piotra Wielkiego, wydając od razu wielu

znakomitych twórców i wiele dzieł zdumiewających swą niepowszednością, jak choćby obrazy rodzajowe M. Szybanowa. Wspaniały rozkwit XVIII-wiecznego portretu zarówno w malarstwie, jak rzeźbie (twórczość F. Szubina) zapowiada dalszy rozwój tego gatunku twórczości w Rosji i w Związku Radzieckim oraz jego korelacje z rosyjską literaturą, w której człowiek wraz ze swą psychiką znajduje się zawsze w centrum uwagi.

Sztuka rosyjska wieku XIX, najlepiej chyba znana w Polsce, jaśnieje na wystawie w całym swym blasku. Jej realizm, jej rozliczne związki z współczesnym życiem i jej zainteresowania społeczne są naświetlone w sposób wszechstronny i daleki od banału. Nie trzeba dodawać, że nie brakuje żadnego z artystów, którzy w okresie tym odgrywali znaczniejszą rolę, że ponadto wielu z nich reprezentowanych jest przez najlepsze swoje dzieła.

Prawdziwą niespodzianką jest pokaz sztuki ostatnich kilkunastu lat przed rewolucją. Ten dział wystawy doprawdy zasługuje na najwyższy poklask i głębokie zainteresowanie. W jego układ włożono bardzo dużo wiedzy, dobrego smaku i serca. Dzięki temu mamy po raz pierwszy właściwie w Polsce możliwość dokładnego zapoznania się z najrozmaitszymi odcieniami rosyjskiego modernizmu, a więc nie tylko z twórczością artystów stojących jeszcze na pograniczu XIX-wiecznego realizmu, nie tylko z twórczością takich znakomitości tego okresu, jak W. Sierow czy M. Wrubel, ale i z wieloma innymi twórcami, którzy należeli do słynnego ugrupowania „Mir Iskusstwa”. Niezmiernie interesująco przedstawia się również zespół dzieł P. Konczałowskiego, I. Maszkowa, A. Lentułowa i W. Roźdiestwińskiego. Wszyscy ci malarze byli czołowymi indywidualnościami ugrupowania „Bubnowyj Walet”, hołdującego tzw. „cezannizmowi”, który w Rosji stanowił zjawisko bardzo żywe i ciekawe. Niemniej interesująco pokazana jest sztuka Rosji Radzieckiej, którą reprezentuje około 100 pozycji katalogowych. I tutaj nie brak żadnego z wybitnych artystów, z których zresztą wielu znanych jest warszawiakom z wystaw poprzednich. I tutaj wiele dzieł należy do najszerszej znanych i najczęściej omawianych. Zawiła i trudną drogę sztuki radzieckiej do realizmu, którego kryteria ulegają z biegiem lat coraz większemu rozszerzeniu, śledzić można na wystawie w różnych etapach. Przeważają jednak dzieła nowsze, z których spora część została stworzona przez artystów znajdujących się dziś w sile swych lat, o wyraźnie zróżnicowanych, indywidualnych talentach. Aby się o tym przekonać, wystarczy dla przykładu porównać prace W. Stożarowa, J. Moisiejenki, A. i S. Tkaczewych, P. Ossowskiego i G. Korżewa.

Organizatorom wystawy należy się najgorętsza wdzięczność. Można mieć pewność, że wystawa ściągnie tłumy zwiedzających, z których każdy znajdzie w przysyłanych dziełach malarstwa i rzeźby nie tylko najrozmaitsze, a tak przecież indywidualne w działaniu, elementy piękna, ale również rozległą wiedzę o sztuce i kulturze Rosji i Związku Radzieckiego.

ILUSTRACJE

6
Andrej Rublew i Danił Czernyj,
Ofiarowanie Chrystusa w świątyni

26
św. Mikołaj

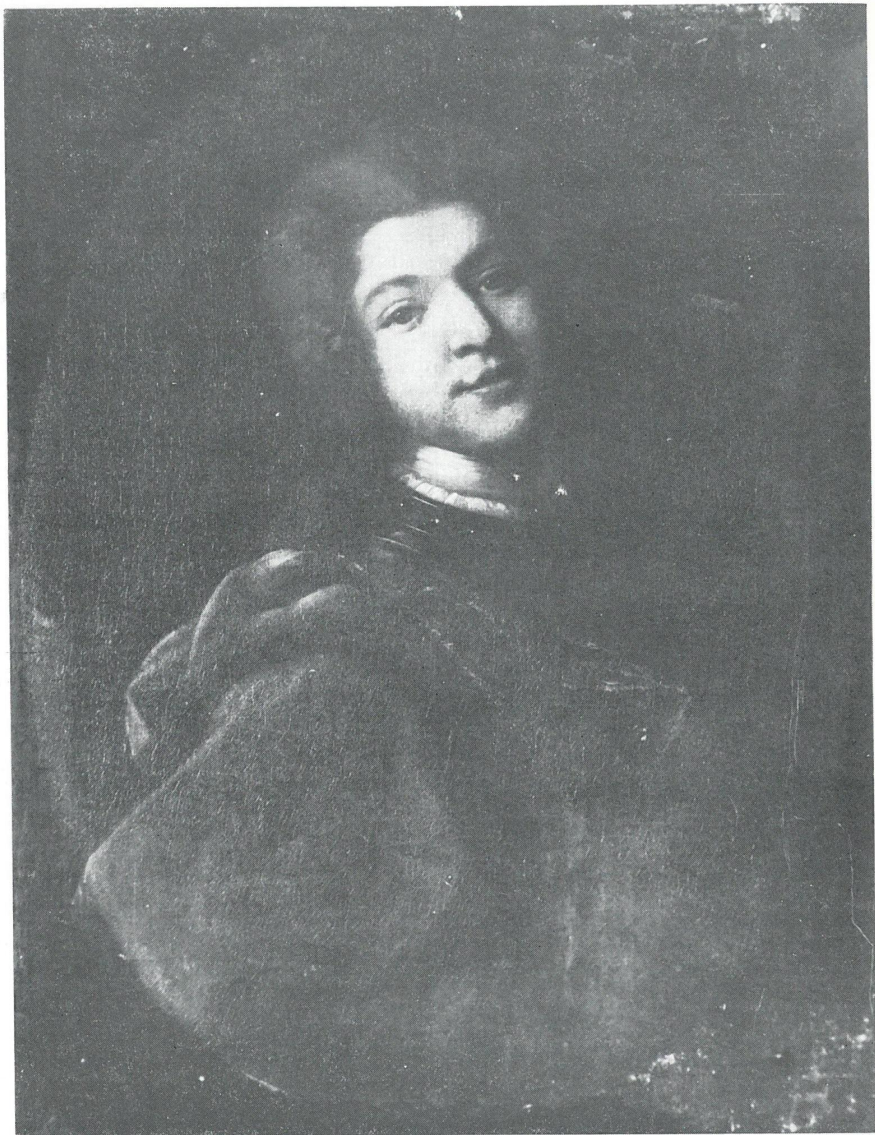
33

Fiodor J. Aleksiejew,
Widok Angielskiego bulwaru od strony wyspy Wasilewskiej

53

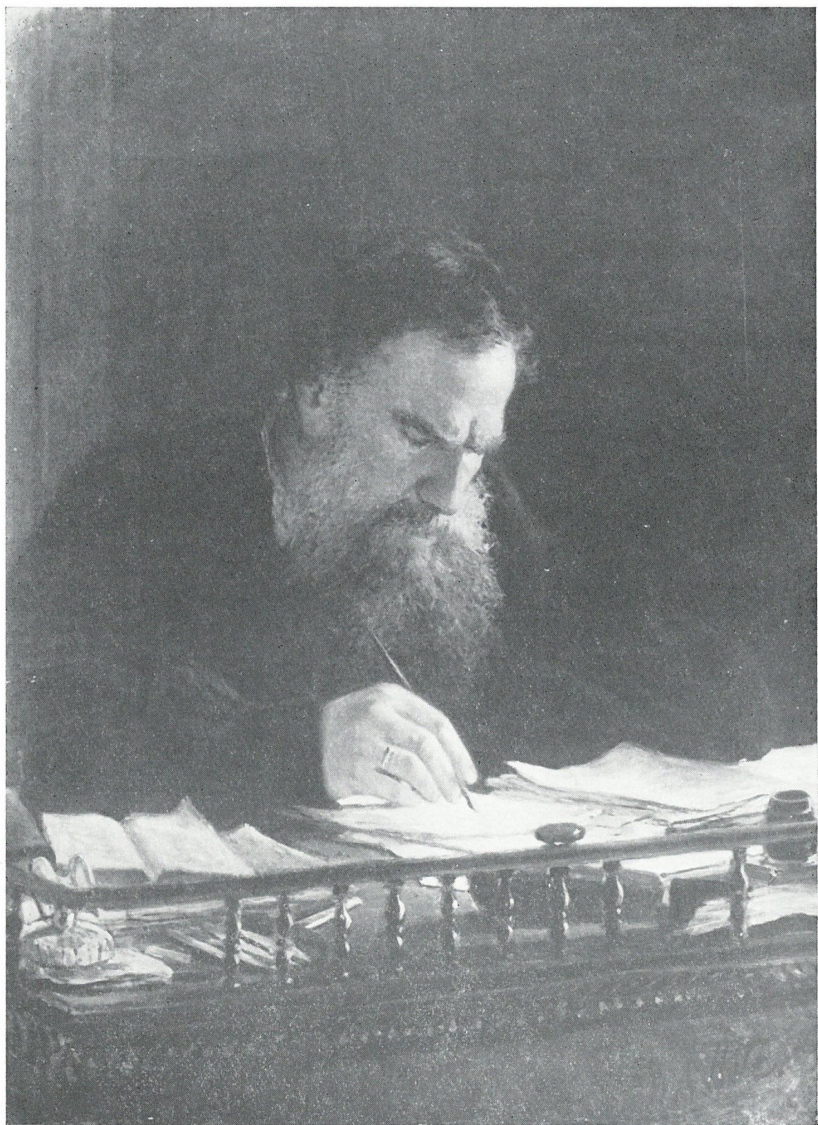
Dymitr G. Lewicki,
Portret J. I. Nielidowej

57
Iwan M. Nikitin,
Portret S. P. Stroganowa

66
Wasilij A. Tropinin,
Gitarzysta

76
Nikolaj N. Gay,
Portret L. N. Tolstoja

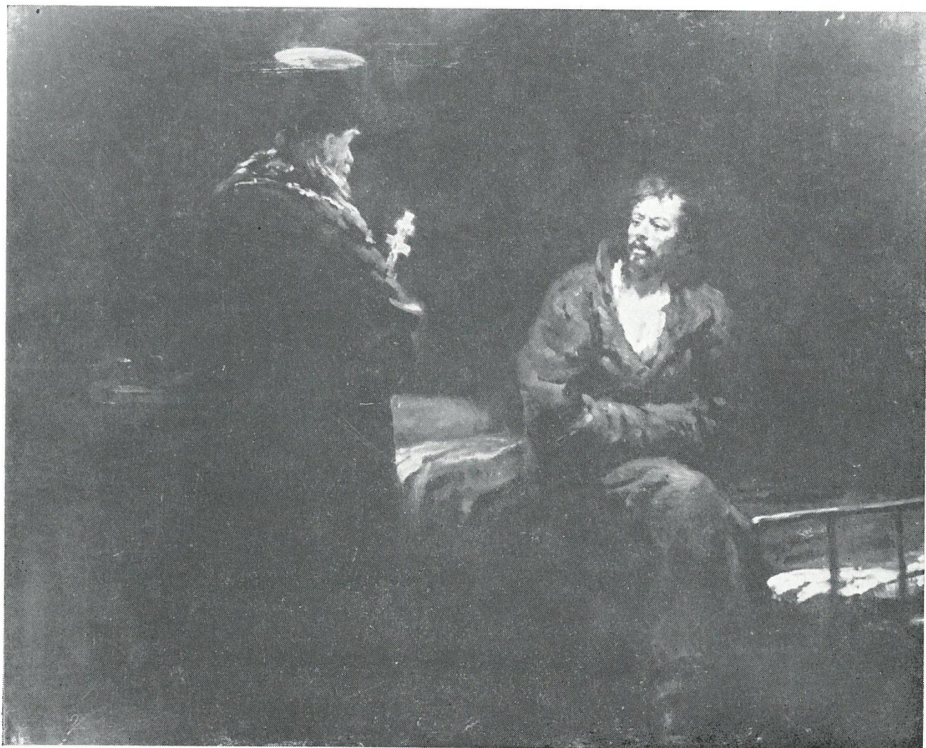
80
Iwan M. Kramskoj,
Młynarz

85
Izaak I. Lewitan,
Nad wiecznym pokojem (szkic)

89
Wasilij M. Maksimow,
Chory mąż

97

Ilja J. Riepin,
Odmowa spowiedzi przed straceniem

112

Fiodor A. Wasiljew,
Odwilż

121
Aleksander N. Benois,
Tańce bretońskie

137
Paweł W. Kuźniecowa,
Harem

145
Kuźma S. Pietrow-Wodkin,
Matka

161
Aleksander A. Dejneka,
Na krańcu Moskwy. 1941 r.

167
Siergiej W. Gierasimow,
Kisłowodzk

246
Paolo P. Trubecki
Portret L. N. Tolstoja

249
Nikołaj A. Andrejew,
W. I. Lenin-wódz

272
Wiera I. Muchina,
Płomień rewolucji

274
Wiera I. Muchina,
Wiatr

MALARSTWO STARORUSKIE
OD XIII—XVII WIEKU

- 1 Zbawiciel (Spas nierukotwornyj)
koniec XIII wieku, tempera, deska
z Rostowa
Galeria Tretiakowska
- 2 Zbawiciel
XIII wiek, tempera, deska
Historyczno-Architektoniczne Muzeum Sztuki w Ja-
rosławiu Rostowskim
- 3 Matka Boska „Umilenije” (Tołgskaja II)
około 1314 r., tempera, deska
Historyczno-Architektoniczne Muzeum Sztuki w Ja-
rosławiu Rostowskim
- 4 Jezus ze św. Barbarą i Praksedą (Deesis)
XIV wiek, szkoła pskowska, tempera, deska
Historyczno-Architektoniczne Muzeum Sztuki w
Nowogrodzie
- 5 Święci Wybrańcy
początek XV wieku, szkoła nowogrodzka
Galeria Tretiakowska
- 6 Ofiarowanie Chrystusa w świątyni
1408 rok, tempera, deska, 124,5×92
z ikonostasu soboru Uspieńskiego we Włodzimierzu
Muzeum Rosyjskie
- 7 Matka Boska (Hodegetria)
XV wiek, szkoła rostowska, tempera, deska
Historyczno-Architektoniczne Muzeum Sztuki w Ja-
rosławiu Rostowskim
- 8 Wjazd do Jerozolimy
koniec XV wieku, tempera, deska
z wioski Czernołukowa
Historyczno-Architektoniczne Muzeum Sztuki we
Włodzimierzu Suzdalskim
- 9 Dwaj nieznanymi prorocy i Samuel
koniec XV wieku, tempera, deska
z ikonostasu soboru Uspieńskiego klasztoru Kiry-
ło-Biełozierskiego
Muzeum Rosyjskie

*Andrej Rublew
Danił Czernyj*

- 10 Ikona (fragment świętecznego rzędu ikonostasu)
koniec XV wieku, tempera, deska
z klasztoru Kiryło-Bielozierskiego
Muzeum Sztuki Staroruskiej im. A. Rublewa
- 11 Dymitr Prilucki
koniec XV wieku, z kręgu Dionizego, tempera, deska
Muzeum Krajoznawcze w Wołgogradzie
- 12 Prorok Daniel
XV wiek, szkoła nowogrodzka, tempera, deska
Galeria Tretiakowska
- 13 Zejście do piekła
XV wiek, szkoła pskowska, tempera, deska
Galeria Tretiakowska
- 14 Św. Mikołaj
koniec XV wieku, tempera, deska
ze wsi Wołkowa
Galeria Tretiakowska
- 15 Św. Jerzy zabijający smoka
XV wiek, tempera, deska
Galeria Tretiakowska
- 16 Św. Mikołaj
koniec XV wieku, tempera, deska
Galeria Tretiakowska
- 17 Dymitr z Salonik
XVI wiek, tempera, deska
Galeria Tretiakowska
- 18 Matka Boska
początek XVI wieku, szkoła moskiewska, tempera, deska
ze wsi Borodawy
Muzeum Sztuki Staroruskiej im. A. Rublewa
- 19 Św. Jerzy
koniec XV wieku, szkoła moskiewska, tempera, deska
z Dmitrowa
Muzeum Sztuki Staroruskiej im. A. Rublewa
- 20 Wskrzeszenie Łazarza
koniec XV wieku, tempera, deska, 102,5×79,3
z ikonostasu soboru Woskresieńskiego w Kaszinie
Muzeum Rosyjskie
- 21 Św. Jerzy zabijający smoka
koniec XV początek XVI wieku, ikona z kręgu
środkowo-rosyjskiego, tempera, deska, 70×57,5
Muzeum Rosyjskie
- 22 Matka Boska (Umilenije)
XVI wiek, szkoła moskiewska, tempera, deska,
124×98
Muzeum Rosyjskie
- 23 Życie św. Mikołaja w 18 obrazach
XVI wiek, szkoła moskiewska, tempera, deska,
128×97
Muzeum Rosyjskie
- 24 Wskrzeszenie Łazarza
XVI wiek, szkoła moskiewska, tempera, deska,
95×76
z ikonostasu soboru Uspeńskiego w Tichwinie
Muzeum Rosyjskie
- 25 Zaśnięcie Matki Boskiej
koniec XV początek XVI wieku, tempera, deska
z Kiży
Karelskie Muzeum Sztuk Pięknych
- 26 Św. Mikołaj
początek XVI wieku, malarstwo północne, tempera,
deska
ze wsi Pjalma
Karelskie Muzeum Sztuk Pięknych
- 27 Prorok Eliasz na pustyni
XVI wiek, malarstwo północne, tempera, deska,
72×61,5
z cerkwi we wsi Wołosowa w pobliżu Kargopola,
obwód archangielski
Muzeum Rosyjskie
- 28 Życie św. Mikołaja w 16 obrazach
początek XVI wieku, malarstwo północne, tempera,
deska, 133×87
Muzeum Rosyjskie
- 29 Flor i Ławr (cud Michała Archanioła)
pierwsza połowa XVI wieku, malarstwo północne,
tempera, deska, 105×77,5
Muzeum Rosyjskie
- 30 Św. Prakseda
XVII wiek, tempera, deska, 62,5×51,5
Muzeum Rosyjskie
- 31 Flor i Ławr (cud Michała Archanioła)
koniec XVII wieku, malarstwo północne, tempera,
deska, 53,5×44
z cerkwi Michała Archanioła we wsi Tułgasie, rejon
winogradowski, obwód archangielski
Muzeum Rosyjskie
- 32 Zejście do piekła
XVII wiek, malarstwo północne, tempera, deska,
60×45,5
z cerkwi Wasiliewskiej we wsi Morżegory, rejon
winogradowski, obwód archangielski
Muzeum Rosyjskie

MALARSTWO XVIII WIEKU
I PIERWSZEJ POŁOWY XIX WIEKU

<i>Fiodor J. Aleksiejew</i> 1753—1824	33 Widok Angielskiego bulwaru od strony wyspy Wasiliewskiej olej, płótno, 53×72,5 Muzeum Rosyjskie		
	34 Widok Kremla moskiewskiego od strony mostu Kamiennego lata 1800, olej, płótno, 63×103 Muzeum Rosyjskie		
<i>Aleksiej P. Antropow</i> 1716—1795	35 Portret nieznanego mężczyzny w zielonym kaftanie olej, płótno, 90,5×70,5 Muzeum Rosyjskie		
<i>Iwan P. Argunow</i> 1727—1802	36 Portret Annuszki, 1767 olej, płótno Dwór Kuskowo		
<i>Piotr W. Basin</i> 1793—1877	37 Zuzanna i starcy, 1822 olej, płótno, 102,5×76,5 Muzeum Rosyjskie		
<i>Władimir Ł. Borowikowski</i> 1757—1825	38 Portret A. I. Wasiliewa, 1800 olej, płótno, 103×77 Muzeum Rosyjskie		
	39 Portret nieznaney kobiety w białej sukni, około roku 1800 olej, płótno, 71×57 Muzeum Rosyjskie		
<i>Karol P. Briułow</i> 1799—1852	40 Ostatni dzień Pompei (szkic obrazu), 1833 olej, papier na kartonie, 58×81 Muzeum Rosyjskie		
	41 Portret Janszina, 1841 olej, płótno, 63,8×49,5 Galeria Tretiakowska		
<i>Fiodor A. Bruni</i> 1799—1875	42 Bachantka pojąca Amora, 1828 olej, płótno, 91×67 Muzeum Rosyjskie		
<i>Aleksiej F. Czernyszew</i> 1826—1863	43 Odjazd, 1850 olej, płótno, 68×86,5 Muzeum Rosyjskie		
<i>Paweł A. Fiedotow</i> 1815—1852	44 Wdówka, 1851 olej, płótno, 43,5×37 Iwanowskie Muzeum Sztuki		
		<i>Aleksander A. Iwanow</i> 1806—1858	45 Wybredna narzeczona, 1827 olej, płótno, 56×48 Galeria Tretiakowska
			46 Apostoł Andrzej olej, papier na płótnie, 38,5×35 Muzeum Rosyjskie
			47 Drzewo nad jeziorem Nemi olej, papier na płótnie, 76×79 Galeria Tretiakowska
			48 Góry i dolina olej, papier na płótnie Galeria Tretiakowska
		<i>Aleksiej J. Jegorow</i> 1776—1851	49 Madonna z Chrystusem i Janem, 1813 olej, płótno, 33×25,5 Muzeum Rosyjskie
		<i>Orest A. Kiprenski</i> 1782—1836	50 Portret Czeliszczewa w wieku chłopięcym, ok. 1809 r. olej, płótno, 48×38 Galeria Tretiakowska
		<i>Jewgraf F. Krendowski</i> 1810—1853	51 Malarze zbierający się na polowanie, 1836 olej, płótno, 50,5×40,5 Galeria Tretiakowska
		<i>Dymitr G. Lewicki</i> 1735—1822	52 Portret M. N. Mordwinowa, 1778 olej, płótno, 63,5×50 Galeria Tretiakowska
			53 Portret J. I. Nielidowej, 1773 olej, płótno, 164×106 Muzeum Rosyjskie
		<i>Anton P. Łosienko</i> 1737—1773	54 Hektor żegnający Andromachę (szkic) olej, płótno, 46,6×61,5 Galeria Tretiakowska
		<i>Andrej J. Martynow</i> 1768—1826	55 Widok morskiego wybrzeża, lata 1800 olej, płótno, 84×112 Muzeum Rosyjskie
		<i>Fiodor M. Matwiejew</i> 1758—1826	56 Widok jeziora Nemi, 1821 olej, płótno, 76×98 Muzeum Rosyjskie
		<i>Iwan M. Nikitin</i> 1690—1741	57 Portret S. P. Stroganowa, 1726 olej, płótno, 87×65 Muzeum Rosyjskie
		<i>Fiodor S. Rokotow</i> 1736—1808	58 Portret A. A. Baturlinowej, początek lat 1790 olej, płótno, 79×57 Galeria Obrazów w Tambowie
			59 Portret D. P. Baturlina, początek lat 1790 olej, płótno, 73×57 (owal) Galeria Obrazów w Tambowie
		<i>Grigorij W. Soroka</i> 1823—1864	60 Widok jeziora Mołdino olej, płótno, 69×88,5 Galeria Obrazów w Kalininie

- Siemion F. Szchedrin*
1745—1804
- Sylwester F. Szchedrin*
1791—1830
- Stiepan S. Szczukin*
1758—1828
- Wasilij I. Sztenberg*
1818—1845
- Michał Szybanow*
II poł. XVIII wieku
- Wasilij A. Tropinin*
1776—1857
- Aleksiej W. Tyranow*
1808—1859
- Aleksiej G. Wenecjanow*
1780—1847
- Michaił N. Worobiew*
1787—1855
- Siergiej K. Zarianko*
1817—1870
- Kapitan A. Zielencow*
1790—1845
- Malarz nieznany*
XVII—XVIII wiek
- 61 Pejzaż z pastuchami i stadem
olej, płótno, 80×103
Muzeum Rosyjskie
- 62 Widok Wezuwiusza z Neapolu, 1829
olej, płótno, 92,5×134
Muzeum Rosyjskie
- 63 Portret architekta Feltena, 1786
olej, płótno, 60×47
Muzeum Rosyjskie
- 64 Młyn w stepie, 1838
olej, płótno, 52×40
Muzeum Rosyjskie
- 65 Chłopski obiad, 1774
olej, płótno, 103×120
Galeria Tretiakowska
- 66 Gitarzysta, 1839
olej, płótno, 86,5×69
Muzeum Rosyjskie
- 67 Widok rzeki Tośni, 1827
olej, płótno, 66×78,5
Muzeum Rosyjskie
- 68 Chłopka z bławatkami, lata 1820-te
olej, płótno, 48,3×37,1
Galeria Tretiakowska
- 69 Zachód słońca w okolicy Petersburga, 1832
olej, płótno, 65×40,5
Muzeum Rosyjskie
- 70 Portret A. P. Leśnikowej, 1854
olej, płótno, 103×85,5 (owal)
Muzeum Rosyjskie
- 71 Pracownia artysty P. W. Basina, 1833
olej, płótno, 66,5×88,5
Muzeum Rosyjskie
- 72 Dwóch błaznów
olej, płótno, 89×116
Muzeum Rosyjskie

MALARSTWO II POŁOWY XIX WIEKU

- Iwan K. Ajwazowski*
1817—1900
- Nikołaj M. Gay*
1831—1894
- Nikołaj A. Jaroszenko*
1846—1898
- Michaił K. Klodt*
1832—1902
- Iwan M. Kramskoj*
1837—1887
- Archip Kuindzi*
1842—1910
- Izaak I. Lewitan*
1860—1900
- 73 Obłoki nad morzem, 1889
olej, płótno, 112×146
Muzeum Rosyjskie
- 74 Przesłuchanie carewicza Aleksego przez Piotra I,
1872
olej, płótno, 134,5×173
Muzeum Rosyjskie
- 75 Wejście Chrystusa na Górę Oliwną
(szkic do obrazu o tym samym tytule), 1889
olej, płótno, 65,3×85
Galeria Tretiakowska
- 76 Portret L. N. Tołstoja, 1884
olej, płótno, 96×71
Muzeum Rosyjskie
- 77 Student, 1881
olej, płótno, 87×60
Galeria Tretiakowska
- 78 Kursantka, 1883
olej, płótno, 131×81
Muzeum Sztuki w Kaludze
- 79 Na roli, 1871
olej, płótno, 47,5×81,5
Muzeum Rosyjskie
- 80 Młynarz, 1873
olej, płótno, 73,5×58
Muzeum Rosyjskie
- 81 Portret A. D. Litowczenki, 1878
olej, płótno, 96×69
Galeria Tretiakowska
- 82 Wieczór na Ukrainie, 1878
olej, płótno, 81×163
Muzeum Rosyjskie
- 83 Obłok nad stepem
olej, papier, 39×53
Muzeum Rosyjskie
- 84 Jesień. Młyn. Zakręt rzeki, 1888
olej, płótno, 41×65
Galeria Tretiakowska

- 85 Nad wiecznym pokojem, 1892 (szkic do obrazu o tym samym tytule z 1894 r.)
olej, płótno, 95×127
Galeria Tretiakowska
- 86 Zmierzch, 1900
olej, karton, 50,5×74
Galeria Tretiakowska
- Włodzimierz J. Makowski*
1846—1920
- 87 Wizyta u biedaków, 1874
olej, płótno, 69×96
Galeria Tretiakowska
- 88 Krach banku, 1881
olej, płótno, 68,2×104,2
Galeria Tretiakowska
- Wasilij M. Maksimow*
1844—1911
- 89 Chory mąż, 1881
olej, płótno, 70,8×88,6
Galeria Tretiakowska
- Aleksander I. Morozow*
1835—1904
- 90 Wyjście z cerkwi w Pskowie, 1864
olej, płótno, 70×89
Galeria Tretiakowska
- Nikołaj W. Niewriew*
1820—1904
- 91 Protodiakon życzący długich lat życia na kupieckich imieninach
olej, płótno, 60,4×73
Galeria Tretiakowska
- Wasilij G. Pierow*
1834—1882
- 92 Portret A. N. Majkowa, 1872
olej, płótno, 103,5×80,8
Galeria Tretiakowska
- Wasilij D. Polenow*
1844—1927
- 93 Drzewo w Ogrodzie Oliwnym, 1882
olej, płótno, 30,1×23,7
Galeria Tretiakowska
- 94 Moskiewskie podwórko, 1902
olej, płótno, 59×48
Muzeum Rosyjskie
- Ilja J. Riepin*
1844—1930
- 95 Burlacy na Woldze (jedna z wersji) 1872
olej, płótno, 62×97
Galeria Tretiakowska
- 96 Garbus, 1881 szkic do obrazu „Procesja w guberni kurskiej”, 1880—1883
olej, płótno, 63×52
Galeria Tretiakowska
- 97 Odmowa spowiedzi przed straceniem, 1879—1885
olej, płótno, 48×59
Galeria Tretiakowska
- 98 Portret M. J. Pirogowa
olej, płótno, 64,7×53,7
Muzeum Rosyjskie
- 99 Portret Nadii Riepinowej
olej, płótno, 66×54
Muzeum Sztuki w Saratowie
- Konstantyn A. Sawicki*
1844—1905
- 100 Na wojnę, (fragment wariantu obrazu o tym samym tytule) z 1888 r.
olej, płótno na kartonie, 70×56
Muzeum Rosyjskie
- Aleksiej K. Sawrasow*
1830—1897
- 101 Pejzaż wiejski, 1867
olej, płótno, 65×100,7
Galeria Tretiakowska
- 102 Zima, lata 1870-te
olej, płótno, 53,5×71,5
Muzeum Rosyjskie
- 103 Koniec lata na Woldze, 1873
olej, płótno, 55×44
Galeria Tretiakowska
- Wasilij I. Surikow*
1848—1916
- 104 Strzelec żegnający się z ludem, 1879 szkic do obrazu „Poranek przed straceniem strzelców”, 1879—1880
olej, płótno, 57×33
Galeria Tretiakowska
- 105 Bojarska córka, szkic do obrazu „Bojarynia Morozowa”, 1887
olej, płótno, 46×35,5
Galeria Tretiakowska
- 106 Sybirska piękność, 1891
olej, płótno, 50×39
Galeria Tretiakowska
- 107 Żołnierz schodzący z ośnieżonego zbocza, szkic do obrazu „Przejście Suworowa przez Alpy”, 1898
olej, płótno, 64×48,8
Muzeum Rosyjskie
- Wiaczesław G. Szwarz*
1838—1869
- 108 Scena z życia prywatnego carów rosyjskich, 1865
olej, płótno, 26,5×33
Muzeum Rosyjskie
- Iwan I. Szyszkin*
1831—1898
- 109 Las iglasty. Słoneczny dzień, 1895
olej, płótno, 137×103
Muzeum Rosyjskie
- 110 W lesie hrabiny Mordwinowej, 1891
olej, płótno, 81×108
Muzeum Sztuki w Tule
- Fiodor A. Wasiljew*
1850—1873
- 111 Przed deszczem
olej, płótno, 39,7×57,7
Galeria Tretiakowska
- 112 Odwilż, 1871
olej, płótno, 55,5×108,5
Muzeum Rosyjskie
- Wiktor M. Wasniecowa*
1848—1926
- 113 Alonuszka, 1880 (szkic do obrazu o tym samym tytule z 1881)
olej, płótno, 68×47,5
Galeria Tretiakowska

- 114 Szkic postaci Ilji Muromca do obrazu „Bohaterowie”, 1881—1898 (portret Iwana Pietrowa)
olej, płótno, 87,5×67,5
Galeria Tretiakowska
- 115 Portret A. M. Wasniecowa, 1872
olej, płótno, 75×55
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- 116 Śmiertelnie ranny, 1873
olej, płótno, 73×56,6
Galeria Tretiakowska

Wasilij W. Wereszczagin
1842—1904

MALARSTWO KOŃCA XIX
I POCZĄTKU XX WIEKU

Abram J. Archipow
1862—1930

- 117 Wieś na północy
olej, płótno, 80,5×63,5
Muzeum Rosyjskie

- 118 Chłopka, 1912
olej, płótno, 108,5×83,5
Galeria Tretiakowska

Konstantin F. Bogajewski
1872—1943

- 119 Pejzaż tropikalny
olej, płótno, 112×139
Muzeum Rosyjskie

Aleksander N. Benois
1870—1960

- 120 Fontanna w Wersalu, 1896—1898
olej, karton, 66×79
Muzeum Rosyjskie

- 121 Tańce bretońskie
olej, płótno, 69×102
Muzeum Rosyjskie

Witold K. Białynicki-Birula
1872—1967

- 122 Szmaragd wiosny
olej, płótno, 84×107
Muzeum Rosyjskie

Igor E. Grabar
1871—1960

- 123 Niebieski obrus, 1907
olej, płótno, 81×80
Muzeum Rosyjskie

- 124 Bez i niezapominajki, 1905
olej, płótno, 80×80
Jarosławsko-Rostowskie Muzeum Historii Architektury i Sztuki

Siergiej W. Iwanow
1864—1910

- 125 Car. XVI wiek, 1903
olej, płótno, 103×72
Galeria Tretiakowska

Konstantyn F. Juon
1875—1958

- 126 Jezioro
olej, płótno, 53×81
Nowogrodzkie Muzeum Historii i Architektury

Nikołaj A. Kasatkin
1859—1930

- 127 Górniczka, 1894
olej, płótno, 65,4×45
Galeria Tretiakowska

Piotr P. Konczalowski
1876—1956

- 128 Taca i warzywa, 1910
olej, płótno, 13×92
Muzeum Rosyjskie

- 129 Cygaro i sombrero
olej, płótno, 71×58
Muzeum Rosyjskie

- Konstantyn A. Korowin* 1861—1939
- 130 Przystań w Gurzufie, 1914
olej, płótno, 89×121
Muzeum Rosyjskie
- 131 Portret N. D. Cziczagowa, 1902
olej, płótno, 79,7×64,6
Galeria Tretiakowska
- 132 Róże i fiołki, 1912
olej, płótno, 92,3×73,2
Galeria Tretiakowska
- Siergiej A. Korowin* 1858—1908
- 133 Publiczna sprzeczka (szkic)
olej, płótno, 96×96,8
Galeria Tretiakowska
- Nikołaj P. Krymow* 1884—1958
- 134 Pejzaż z burzą, 1908
olej, płótno, 67×99
Muzeum Rosyjskie
- 135 Ranek, 1916
olej, płótno, 73×168
Jarosławsko-Rostowskie Muzeum Historii Architektury i Sztuki
- Aleksander W. Kuprin* 1880—1960
- 136 Martwa natura
olej, płótno, 70,5×92
Jarosławsko-Rostowskie Muzeum Historii Architektury i Sztuki
- Paweł W. Kuźniecowa* 1878—1969
- 137 Harem, 1910
olej, płótno, 80×97,5
Muzeum Rosyjskie
- 138 Martwa natura, 1913
olej, płótno, 86×87
Galeria Tretiakowska
- Aristarch W. Lentułow* 1882—1943
- 139 Autoportret
olej, płótno, 83×83
Muzeum Rosyjskie
- Filip A. Malawin* 1869—1939
- 140 Wierka, 1913
olej, płótno, 106×84
Muzeum Rosyjskie
- Ilja I. Maszkow* 1881—1944
- 141 Martwa natura z begoniami
olej, płótno, 89×105
Muzeum Rosyjskie
- 142 Miejski pejzaż zimowy
olej, deska, 89×86
Muzeum Rosyjskie
- Michał W. Niestierow* 1862—1942
- 143 Myśli, 1900
olej, płótno, 66×54
Muzeum Rosyjskie
- 144 Milczenie, 1903
olej, płótno, 71,2×116
Galeria Tretiakowska
- Kuźma S. Pietrow-Wodkin* 1878—1939
- 145 Matka, 1915
olej, płótno, 107×98,5
Muzeum Rosyjskie
- 146 Południe, 1917
olej, płótno, 89×128,5
Muzeum Rosyjskie
- Nikołaj K. Rerich* 1874—1947
- 147 Zamorscy goście, 1902
olej, płótno, 79×100
Muzeum Rosyjskie
- Andrej P. Riabuszkin* 1861—1904
- 148 W oczekiwaniu na nowożeńców, 1881
olej, płótno, 52×104
Muzeum Rosyjskie
- Wasilij W. Roźdiestwieński* 1883—1963
- 149 Martwa natura z czajnikiem i filiżanką, 1913
olej, płótno, 82×71
Muzeum Rosyjskie
- Arkadij A. Rylow* 1870—1939
- 150 Śmiałkowie. Kama, 1903
olej, płótno, 102,5×178
Muzeum Rosyjskie
- Zinajda J. Sieriebriakowa* 1884—1967
- 151 Łaźnia (szkic)
olej, płótno, 102×82,5
Muzeum Rosyjskie
- Walentyn A. Sierow* 1865—1912
- 152 Pławienie konia, 1905
olej, płótno, 72×99
Muzeum Rosyjskie
- Konstantyn A. Somow* 1869—1932
- 153 W lesie, 1914
tempera, płótno, 113×142
Muzeum Rosyjskie
- Leonid W. Turżański* 1875—1945
- 154 Chłodny wieczór
olej, płótno, 28×68
Nowogrodzkie Muzeum Historii i Architektury
- Apolinary M. Wasniecowa* 1856—1933
- 155 Moskwa końca XVIII wieku. O świcie pod bramą
Woskresieńską, 1900
olej, płótno, 136×122
Galeria Tretiakowska
- Siergiej A. Winogradow* 1869—1938
- 156 Wieś na północy
olej, płótno, 63×86
Muzeum Rosyjskie
- Michał A. Wrubel* 1856—1910
- 157 Dama w toalecie lila, 1892
olej, płótno, 160×130
Muzeum Rosyjskie

MALARSTWO RADZIECKIE

<i>Abram J. Archipow</i> 1862—1930	158	Baba w różowym, 1919 olej, płótno Galeria Obrazów w Swierdłowsku			
<i>Siemion A. Czujkow</i> ur. 1902	159	Na spokojnych polach mojej ojczyzny, 1950 olej, płótno, 76,5×159,2 Muzeum Rosyjskie			
<i>Aleksander A. Dejneka</i> 1899—1969	160	Poranek w górskiej osadzie, 1967 olej, płótno, 110×185 Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR			
	161	Na krańcu Moskwy. 1941 r., 1941 olej, płótno Galeria Tretiakowska			
	162	Włóknarki, 1927 olej, płótno, 170,4×194,4 Muzeum Rosyjskie			
	163	Krymscy pionierzy, 1934 olej, płótno, 100×80 Galeria Obrazów w Permie			
<i>Aleksander M. Gierasimow</i> 1881—1963	164	Portret rzeźbiarza B. I. Jakowlewa, 1950 olej, płótno, 124,3×98,5 Muzeum Rosyjskie			
	165	Burza, 1946 olej, płótno, 58×88 Galeria Tretiakowska			
<i>Siergiej W. Gierasimow</i> 1885—1964	166	Pugaczowiec, 1927 olej, płótno, 89×70 Galeria Tretiakowska			
	167	Kisłowodzk, 1938 olej, płótno, 106,5×80 Muzeum Rosyjskie			
<i>Mitrofan B. Grekow</i> 1882—1934	168	W kozackim chutorze, 1924 olej, płótno, 67×85,5 Galeria Tretiakowska			
<i>Wiktor I. Iwanow</i> ur. 1924	169	Riazańskie łąki, 1967 olej, płótno, 200×290 Galeria Tretiakowska			
<i>Konstantyn F. Juon</i> 1875—1958	170	„Trapeznaja” Troicko Siergiejewskiej ławry, 1922 olej, płótno, 71×83 Muzeum Rosyjskie			
			<i>Piotr P. Konczalowski</i> 1876—1956	171	Froterka, 1946 olej, płótno, 171×143 Galeria Tretiakowska
				172	Głuszcze, 1939 olej, płótno, 107×158 Galeria Tretiakowska
				173	Martwa natura. Kufer, 1919 olej, płótno, 143×174 Muzeum Rosyjskie
			<i>Paweł D. Korin</i> 1892—1968	174	Portret pianisty Igumnowa, 1941—43 olej, płótno, 180×210 Galeria Tretiakowska
			<i>Gelij M. Korzew</i> ur. 1925	175—177	Tryptyk — Osmaleni w ogniu wojny Matka, 1964 olej, płótno, 220×225 Ślady wojny, 1964 olej, płótno, 200×150 Pożegnanie, 1967 olej, płótno, 200×150 Muzeum Rosyjskie
			<i>Jurij P. Kugacz</i> ur. 1917	178	W sobotę, 1964 olej, płótno, 170×133 Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
			<i>Kukryniksy:</i> <i>Michaił W. Kuprijanow</i> ur. 1903 <i>Parfirij N. Kryłow</i> ur. 1902 <i>Nikołaj A. Sokolow</i> ur. 1903 <i>Borys M. Kustodijew</i> 1878—1927	179	Oskarżenie, 1967 olej, płótno, 270×308 Muzeum Rosyjskie
				180	Kupcowa pijąca herbatę, 1923 olej, płótno Muzeum Sztuki w Gorkim
				181	Piękność, 1918 olej, płótno Obwodowe Muzeum Sztuki w Tule
				182	Portret F. I. Szalapina, 1922 olej, płótno, 93×70 Muzeum Rosyjskie
			<i>Paweł W. Kuzniecowa</i> 1878—1969	183	Portret Popowej, 1932 olej, płótno, 97×71 Galeria Tretiakowska
			<i>Aristarch W. Lentulow</i> 1882—1943	184	Pejzaż z klasztorem, 1920 olej, płótno, 87×107 Muzeum Rosyjskie
			<i>Aleksander I. Łaktionow</i> ur. 1910	185	List z frontu (powtórzenie obrazu), 1962 olej, płótno, 250×180 Muzeum Rosyjskie

- Ilja I. Maszkow*
1881—1944
- 186 Martwa natura, 1922
olej, płótno
Galeria Obrazów w Nowosybirsku
- 187 Zwierciadło i czaszka, 1919
olej, płótno, 110×136
Galeria Tretiakowska
- 188 Martwa natura. Truskawki z białym dzbanem,
1943
olej, płótno, 104×113
Galeria Tretiakowska
- Dymitr K. Moczalski*
ur. 1908
- 189 Wiosna na odłogach, 1966
olej, karton, 73×103
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Jewsiej J. Moisiejenko*
ur. 1916
- 190 Ziemia, 1963/64
olej, płótno, 200×250
Muzeum Rosyjskie
- 191 Z dzieciństwa, 1964
olej, płótno, 60×60
Muzeum Rosyjskie
- Michał W. Niestierow*
1862—1942
- 192 Portret A. N. Siewiercewa, 1937
olej, płótno, 78×96
Galeria Tretiakowska
- 193 Portret rzeźbiarza Szadra, 1934
olej, płótno, 102×92
Galeria Tretiakowska
- Georgij G. Nisskij*
ur. 1903
- 194 Nad mogiłą przyjaciela
olej, płótno
Galeria Tretiakowska
- 195 Strażnik wodny, 1959/60
olej, płótno, 140×140
Obwodowe Muzeum Sztuki im. A. M. Gorkiego
w Kirowie
- 196 Nad śniegami, 1959/60
olej, płótno, 100,5×188,5
Muzeum Rosyjskie
- Aleksander A. Ośmierkin*
1890—1953
- 197 Martwa natura z zegarem, 1952
olej, płótno, 117×100
Muzeum Rosyjskie
- 198 Bez na tle tapety, 1951
olej, płótno, 115,5×98
Muzeum Rosyjskie
- Piotr P. Ossowski*
ur. 1925
- 199 Brygadier, 1965
olej, karton, 112×150
Galeria Obrazów w Nowosybirsku
- Kuźma S. Pietrow-Wodkin*
1878—1939
- 200 Po bitwie, 1923
olej, płótno, 150×120
Centralne Muzeum Armii Radzieckiej
- Jurij I. Pimienow*
ur. 1903
- 201 Robotnicy, 1926
olej, płótno, 97×106,5
Muzeum Rosyjskie
- 202 Jabłka i cytryna, 1930
olej, płótno, 42,5×56
Muzeum Rosyjskie
- 203 Ulewa, 1963
olej, płótno, 110,2×70,2
Galeria Tretiakowska
- 204 Oczekiwanie, lata 1960-te
olej, płótno
Muzeum Rosyjskie
- Arkadij A. Płastow*
ur. 1893
- 205 Posiłek traktorzystów, 1951
olej, płótno
Muzeum Sztuki w Irkucku
- 206 Matka, 1964
olej, płótno, 156×117
Galeria Tretiakowska
- 207 Faszysta przeleciał, 1942
olej, płótno, 140×220
Muzeum Rosyjskie
- Georgij G. Riażski*
1895—1952
- 208 List, 1939
olej, płótno, 100×79
Muzeum Rosyjskie
- 209 Dziewczyna w czerwonej chustce, lata 1920
olej, fornir, 44×40
Galeria Tretiakowska
- Nikołaj M. Romadin*
ur. 1903
- 210 Jezioro w lesie, 1959
olej, karton, 90×120
Muzeum Rosyjskie
- 211 Biała noc na Czarnej rzeczce
olej, płótno, 50×71
Galeria Tretiakowska
- Jakow D. Romas*
1902—1969
- 212 Na polów, 1965
olej, płótno, 100×110
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Wasilij W. Roźdiestwienski*
1883—1963
- 213 Topola, Krym. Atuzy, 1923
olej, płótno, 135×102
Muzeum Rosyjskie
- Arkadij A. Ryłow*
1870—1939
- 214 Czerwone odbicie, 1928
olej, płótno, 36×51
Muzeum Rosyjskie
- 215 Jarzębina, 1922
olej, płótno, 38,5×47
Muzeum Rosyjskie

- 216 Leśna rzeczka, 1930
olej, płótno, 100×130
Muzeum Rosyjskie
- Aleksander N. Samochwałow* 217 Martwa natura ze statuetką, 1933
ur. 1894
olej, płótno
Muzeum Rosyjskie
- 218 Budowa metra, 1934
olej, płótno
Muzeum Rosyjskie
- Władimir A. Sierow* 219 Chłopi u Lenina, 1954
1916—1968
olej, płótno, 60×50
Galeria Tretyakowska
- Władimir F. Stożarow* 220 Kargopol. Składy, 1964
ur. 1926
olej, płótno, 135×170
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- 221 Martwa natura, 1964
olej, płótno, 99×130
Jarosławsko-Rostowskie Muzeum Historii Archi-
tektury i Sztuki
- Aleksiej P. Tkaczew* 222 Dzieciarnia, 1962
ur. 1925
olej, płótno
- Siergiej P. Tkaczew* 223 Muzeum Rosyjskie
ur. 1922
Za wolność i ojczyznę, 1967
olej, płótno, 200×302
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

RZEŻBA STARORUSKA

- 224 Ewangelista Łukasz
fragment carskich wrót, XIV wiek
miedź, złota polewa, 30,8×32,6
Nowogród
Muzeum Rosyjskie
- 225 Bogurodzica (postać z Deesis)
płaskorzeźba, XVI wiek
drewno, 35×11×2
Muzeum Rosyjskie
- 226 Apostoł (postać z Deesis)
płaskorzeźba, XVI wiek
drewno, 35×14×2,6
Muzeum Rosyjskie
- 227 Mikołaj Możajski
figura rzeźbiona, XVI wiek
drewno, podkład gipsowy, tempera
Nowogrodzkie Muzeum Historii i Sztuki
- 228 Św. Jerzy zabijający smoka
kompozycja rzeźbiarska, XVII wiek
drewno, podkład gipsowy, tempera
Muzeum Sztuk Plastycznych w Archangielsku

RZEŻBA OD XVIII DO POCZĄTKU XX WIEKU

<i>Marek M. Antokolski</i> 1843—1902	229 Mefistofeles, 1883 statua, brąz, 173×71×100 Muzeum Rosyjskie	<i>Bartolomeo Carlo Rastrelli</i> 1675—1744	242 Neptun, 1723 statuetka, brąz, 28×12×12 Muzeum Rosyjskie
<i>Wasilij I. Demut-Malinowski</i> 1779—1846	230 M. N. Murawiew, lata 1810 popiersie, marmur, 61×44×32 Muzeum Rosyjskie	<i>Fieodosij F. Szczedrin</i> 1751—1825	243 Endymion śpiący, 1779 statua, brąz, 58×44×60 Muzeum Rosyjskie
<i>Samuel I. Golberg</i> 1787—1839	231 Rzeźbiarz I. P. Martos, 1837—1838 popiersie, brąz, 58×32×27 Muzeum Rosyjskie	<i>Fiodor I. Szubin</i> 1740—1805	244 Katarzyna II, 1788 brąz, 62×34×30 Muzeum Rosyjskie
<i>Anna S. Gołubkina</i> 1864—1927	232 Człowiek idący, 1903 statua, brąz, 187×70×104 Muzeum Rosyjskie		245 G. A. Potiomkin-Tawriczeski, 1791 popiersie, marmur, 63×41×35 Muzeum Rosyjskie
<i>Fiodor G. Gordiejew</i> 1746—1810	233 Prometeusz, 1789 statua, brąz, 59×85×62 Muzeum Twórczości Chłopów Pańszczyźnianych, pałac w Ostankino	<i>Paolo P. Trubecki</i> 1867—1938	246 Portret L. N. Tołstoja, 1899 popiersie, brąz, 34×32×30 Muzeum Rosyjskie
<i>Siergiej I. Iwanow</i> 1828—1903	234 Chłopiec w łaźni, 1853 statua, brąz (odlano w 1965 r.), 148×46×37 Muzeum Rosyjskie	<i>Nieznany rzeźbiarz</i> XVIII wiek	247 Głowa kobiety (fragment dekoracyjnej statui z Pa- łacu Marmurowego), kamień pudożski, 66×43×50 Muzeum Rosyjskie
<i>Piotr K. Klodt</i> 1805—1867	235 Koń z woźnicą (model grupy z mostu Aniczkowa) brąz, 64×36×60 Muzeum Rosyjskie	<i>Nieznany rzeźbiarz</i>	248 Piotr I, posąg konny, przed 1790 r. brąz, 105×49×86 Muzeum Rosyjskie
<i>Michał I. Kozłowski</i> 1753—1802	236 Pastuszek z zającem, 1775 statua, brąz, 81×26×31 Muzeum Rosyjskie		
<i>Jewgenij A. Łansere</i> 1848—1886	237 Tabun koni kabardińskich wracający z pola, 1878 grupa, brąz, 50×80×40		
<i>Iwan P. Martos</i> 1754—1835	238 Nagrobek J. I. Gagariny, 1803 statua, brąz, 160×55×62 Miejskie Muzeum, nekropol klasztoru Aleksandra Newskiego		
<i>Aleksander T. Matwiejew</i> 1878—1960	239 Siedzący chłopiec, 1909 statua, brąz Galeria Tretiakowska		
<i>Stiepan S. Pimienow</i> 1784—1833	240 Herkules duszący Anteusza, 1808 grupa, miedź, cyzelowanie Muzeum Rosyjskie		
<i>Iwan P. Prokofiew</i> 1758—1823	241 Akteon goniony przez psy, 1784 grupa, brąz, 81×52×66 Muzeum Rosyjskie		

RZEŹBA RADZIECKA

- Nikołaj A. Andrejew* 1873—1932 249 W. I. Lenin-wódz, 1924/30
brąz, 170×89×75
Muzeum Rosyjskie
- Michaił K. Anikuszin* ur. 1917 250 A. P. Czechow i W. I. Lewitan, 1968
brąz, 87×33×68
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Jekatierina F. Bietaszowa* ur. 1906 251 Moje kochanie, 1964
brąz, 114×57×60
Galeria Tretiakowska
- Paweł I. Bondarenko* ur. 1917 252 W. I. Lenin, 1966
marmur, 54×31×29
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Władimir J. Cygal* ur. 1917 253 Portret D. Kabalewskiego, 1964
brąz, 53×58×33
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Aleksander N. Czernicki* ur. 1918 254 Portret D. D. Szostakowicza, 1948
brąz, 39×19×23,5
Galeria Tretiakowska
- Jurij L. Czernow* ur. 1935 255 Flis, 1965
brąz, 90×50×50
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Andrej P. Fajdysz* 1920—1967 256 Pilot-kosmonauta J. Gagarin, 1964
brąz, 55×35×25
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- 257 Pilot-kosmonauta W. Komarow, 1967
brąz, 48×27×33
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Anna S. Gołubkina* 1864—1927 258 „Brzózka”, 1927
głowa, brąz, 46×41×20
Muzeum Rosyjskie
- Iwan S. Jefimow* 1878—1959 259 Indyk, 1927
miedź kuta, 50×60×50
Galeria Tretiakowska
- Aleksander P. Kibalnikow* ur. 1912 260 Portret W. Majakowskiego
brąz
- Lew J. Kierbiel* ur. 1917 261 Portret bohatera pracy socjalistycznej K. P. Much-
tarowej, 1954
marmur, 51×46×31
Galeria Tretiakowska
- 262 Portret Manzu, 1954
brąz, 43×28×32
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Oleg K. Komow* ur. 1932 263 Portret L. W. Sojfertisa, 1968
brąz, 50×42×31
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- Siergiej T. Konienkow* ur. 1874 264 Portret F. M. Dostojewskiego, 1933
brąz, 55×52×75
Muzeum Sztuki w Wołgogradzie
- Borys D. Korolew* 1894—1963 265 Portret żony, 1922
brąz, drewno
Muzeum Rosyjskie
- Sara D. Lebidiewa* 1892—1967 266 Dziewczynka z motylem, 1935
brąz, 29×8×5
Galeria Tretiakowska
- 267 Portret W. P. Czałowa, 1936
brąz, 36×21×25
Muzeum Rosyjskie
- Leo F. Łankinien* ur. 1926 268 Budowniczy, 1964
granit, 47×34×40
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
- 269 Sirka, 1966
gips patynowany, 47×31×35
własność autora
- Matwiej H. Manizer* 1891—1967 270 Katarzyna, 1935
brąz, 56×43×44
Galeria Tretiakowska
- Aleksander T. Matwiejew* 1878—1960 271 Dziewczyna, 1937
brąz, 170×45×40
Galeria Tretiakowska
- Wiera I. Muchina* 1889—1953 272 Płomień rewolucji, 1922/23
brąz
Galeria Tretiakowska
- 273 Portret historyka Kotlarewskiego, 1930
brąz, 45×23×27
Muzeum Rosyjskie
- 274 Wiatr, 1926 27
brąz, 88,5×54×25,8
Galeria Tretiakowska

Dymitr P. Szwarz
1899—1961

Nikołaj W. Tomski
ur. 1900

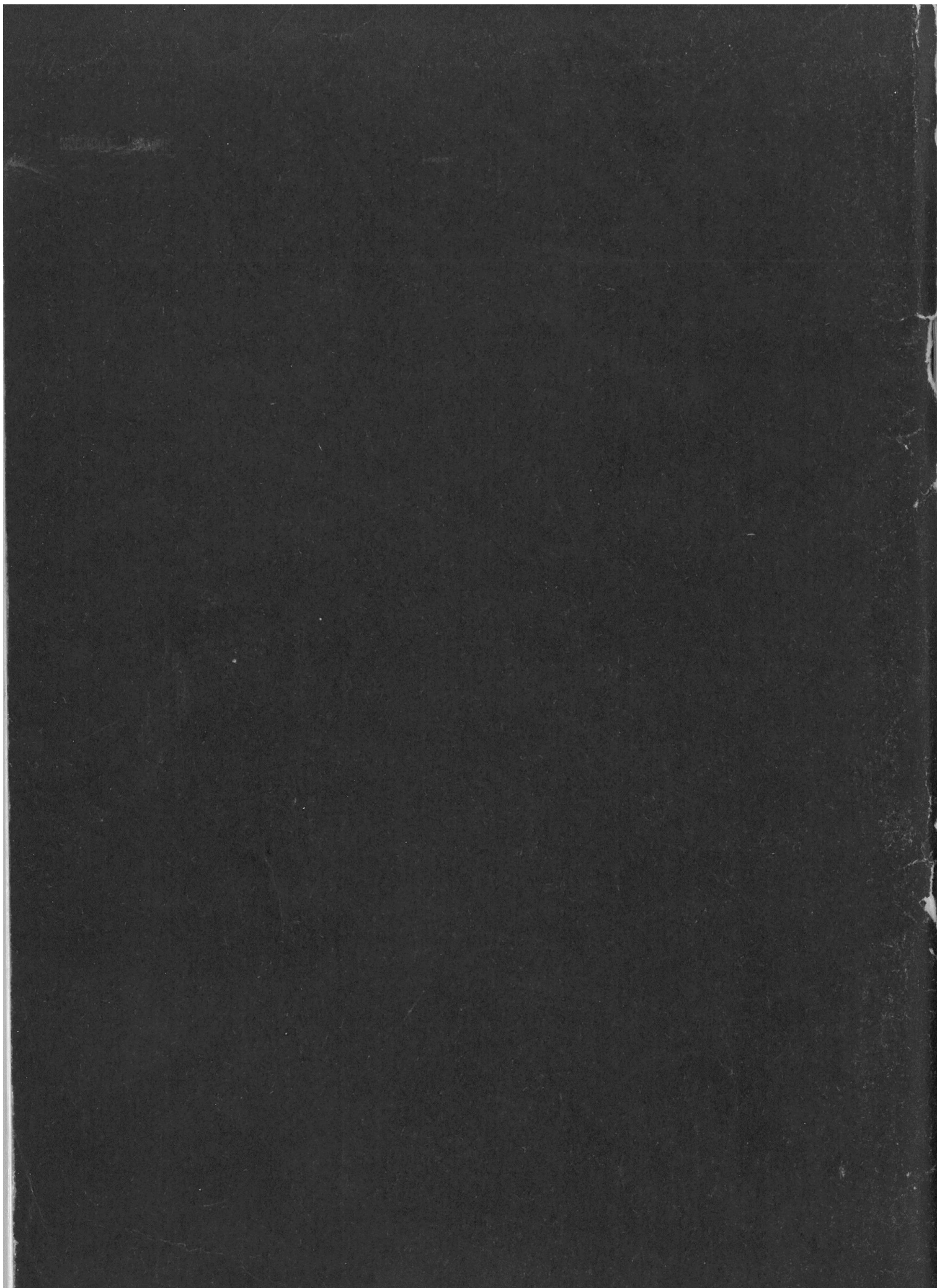
Wasilij A. Watagin
1891—1969

Jewgienij W. Wuczeticz
ur. 1905

- 275 Portret syna, 1936
brąz
Galeria Obrazów w Permie
- 276 Portret francuskiego robotnika, 1954
brąz, 45×38×36
Galeria Tretiakowska
- 277 Smutna małpa
drewno, 80×48×42
własność żony autora
- 278 Mors
drewno, 45×64×40
własność żony autora
- 279 Portret rzeźbiarza węgierskiego K. Sztröbla, 1955
brąz, 51,3×31,7×25,7
Galeria Tretiakowska

Komisarz wystawy:
Władimir W. Szczerbakow
Projekt ekspozycji:
Marian Stepień
Projekt plakatu:
Zenon Januszewski
Opracowanie graficzne katalogu:
Stefan Bernaciński
Tłumaczenie tekstów:
Teofil Lisiecki
Redakcja katalogu:
Helena Szustakowska, Halina Zacharewicz (CBWA)
Redakcja techniczna:
Jan Heydrich (CBWA)
D.R.P. Zam. 1744. P-51. Cena zł 10.—

W skład ekspozycji nie weszły prace oznaczone w katalogu numerami:

1, 4, 6, 8, 10, 11, 18, 19, 20, 44, 47, 48, 50, 54, 58, 59, 65, 68, 86, 89, 106, 113, 118, 125, 133, 144, 153, 155, 158, 168, 169, 172, 179, 182, 186, 189, 193, 195, 196, 200, 205, 208, 209, 216, 218, 219, 222, 227, 238, 239, 244, 260, 264, 266, 267, 271, 272, 274, 275, 277, 278.

Wystawa została uzupełniona następującymi eksponatami:

MALARSTWO STARORUSKIE

- 280 Bóg Ojciec, Joachim i Anna
koniec XV wieku, tempera, deska, 77,5×56
Galeria Tretiakowska
- 281 Prorok Eliasz na pustyni
XVI wiek, tempera, deska, 100×78
Muzeum Rosyjskie
- 282 Zmartwychwstanie. Zejście do piekła
XVI wiek, tempera, deska, 125,5×71
Muzeum Rosyjskie

MALARSTWO XVIII I I POŁ. XIX WIEKU

<i>Piotr I. Chrucki</i>	283 Martwa natura, 1842 olej, płótno, 65×86 Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR
<i>Aleksander A. Iwanow</i> 1806—1858	284 Drzewo w parku Fidzi, 1829 olej, papier na kartonie, 44×60 Galeria Tretiakowska
<i>Orest A. Kiprenski</i> 1782—1836	285 Portret W. S. Szeremietiewa, 1825 olej, płótno, 74×65 Galeria Tretiakowska
<i>Anton P. Losienko</i> 1737—1773	286 Tobiasz z Aniołem, 1759 olej, płótno, 105,5×134 Galeria Tretiakowska
<i>Aleksiej G. Wenecjanow</i> 1780—1847	287 Wieśniaczka z cielęciem, 1829 olej, płótno, 68×54 Galeria Tretiakowska

MALARSTWO II POŁ. XIX WIEKU

- Wasilij G. Pierow* 1834—1882 288 Portret dr W. W. Biessonowa
olej, płótno, 74×64
Galeria Tretiakowska
- Aleksiej K. Sawrasow* 1830—1897 289 „Łosinyj Ostrow”, 1867
olej, płótno, 61×86
Galeria Tretiakowska
- Wasilij I. Surikow* 1848—1916 290 Zdobycie śnieżnego gródka, 1891
olej, płótno, 155×288
Muzeum Rosyjskie
- Wasilij W. Wereszczagin* 1842—1904 291 Jeździec i wojownik w Dżajpurze, 1874—1876
olej, płótno, 46×37
Galeria Tretiakowska

MALARSTWO KOŃCA XIX I POCZĄTKU XX WIEKU

- Konstantyn A. Somow* 1869—1932 292 Portret S. W. Rachmaninowa, 1925
olej, płótno, 63,5×50
Muzeum Rosyjskie
- Apolinary M. Wasniecowa* 1856—1933 293 Sosnowy las
olej, płótno, 71×98
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

MALARSTWO RADZIECKIE

- Konstantyn F. Juon* 1875—1958 294 Studenci, 1929
olej, płótno, 71×89
Galeria Tretiakowska
- Paweł D. Korin* 1892—1968 295 Portret Renato Guttuso, 1961
olej, płótno, 114×112
Muzeum Rosyjskie
- Gelij M. Korżew* ur. 1925 296—298 Tryptyk — Komuniści
Podnoszący sztandar, 1961
olej, płótno, 155×291
- Międzynarodówka, 1961
olej, płótno, 287×127
- Homer, 1960
olej, płótno, 287×138
Muzeum Rosyjskie
- Aleksander W. Kuprin* 1880—1960 298a Martwa natura, 1921
olej, płótno
Muzeum Rosyjskie

Borys M. Kustodijew
1878—1927

- 299 Portret F. I. Szalapina, 1921
olej, płótno, 217×178
Muzeum Teatralne w Leningradzie
(dar rodziny Szalapina)

Anatol P. Lewitin

- 300 Droga, 1967
olej, płótno, 230×280
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

Wasilij K. Nieczytajło

- 301 Na Placu Czerwonym. Lenin, 1964
olej, płótno, 301×250
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

Arkadij A. Ryłow
1870—1939

- 302 Jesień na rzece Tośni
olej, płótno, 75×96
Muzeum Rosyjskie

Władimir A. Sierow
1916—1968

- 303 Z Leninem, 1961
olej, płótno, 222×190
Muzeum Rosyjskie

RZEŻBA RADZIECKA

Nikita P. Ławinski

- 304 Portret F. Dzierżyńskiego, 1968
gips patynowany, 80×85×40
własność autora
- 305 Portret K. Marksa, 1969
drewno, 70×30×30
własność autora

Wiera I. Muchina
1889—1953

- 306 Portret Burdenki, 1943
brąz, 66×22×40
Galeria Tretiakowska
- 307 Lotnik (szkic pomnika Czeluskinowców), 1938
brąz, 62×18×56
Galeria Tretiakowska

Weniamin B. Pinczuk

- 308 Lenin (szkic pomnika dla Kremla), 1965
brąz, 80×34×34
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

Nikołaj W. Tomski
ur. 1900

- 309 Lenin, 1968
marmur, 50×40×25
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR

Jewgienij W. Wuczeticz
ur. 1905

- 310 Epizod z wojny ojczyźnianej (model pomnika
w Wołgogradzie), 1966
aluminium, 90×50×62
Dyrekcja Fundacji Artystycznych i Projektowania
Pomników Ministerstwa Kultury RFSRR